

Josef Škvorecký: Zbabělci (úryvek)

„Vezete raněný?“ vykřikl.

„Jo,“ řekl jsem. V chlapově obličejí se objevila úcta a začal si mě prohlížet. Uvědomil jsem si, že vypadám úctyhodně. Automat na mém klíně byl postříkaný blátem a já sám jsem byl mokrý a zasviněný od paty až k hlavě. Cítil jsem, že musím vypadat skvěle. Zatoužil jsem, aby mě takhle spatřila Irena, a zase mi bylo dobře.

„Hodně?“ řekl chlap.

„Dost,“ řekl jsem.

„Bylo tam horko, co?“

„To bylo.“

Auto zatočilo ke vchodu do chirurgického pavilónu a nemocniční sluha seskočil. Ve vchodu se zabělaly roucha sestřiček františkánek. Otevřel jsem dvířka a seskočil jsem těžce na zem. Cítil jsem, jak se na mě všichni dívají. Mezi sestřičkami stála vysoká postava chirurga Preisnera s lesklými brýlemi na nose. Hned zamířil ke mně.

„Kolik jich máte?“ zeptal se.

„Nevím, pane primáři, ale dost,“ řekl jsem. Z vchodu vyběhlo několik lidí s nosítkama. Někteří z nich byli v civilu.

„Opatrně,“ zvolal primář Preisner. „Noste je na chodbu před sál.“ Potom zmizel v nemocnici a chlapi rozestavili po zemi nosítka. Postavil jsem se ke vchodu vedle sestřiček a díval jsem se, jak sluhové začli sundavat raněné s automobilem. Sestřičky hleděly s posvátnou úctou na mě a na můj automat. Potom první dva nosiči vklopýtali do nemocnice. Jeden z nich byl profesor Stařec z gymnázia, co jeho syn byl tady ve špitále doktorem. Za nima šli další. Viděl jsem, jak zrovna zvedají mého Angličana.

„Já du s váma,“ řekl jsem. „Tohle je Angličan a neumí česky.“

Podívali se na mě a pak vynesli nosítka s Angličanem do nemocnice. Vlezl jsem tam za nima a šli jsme matně osvětlenou chodbou po gumových koberečích. Bylo tu ticho. Ze dveří vykukovali lidé v pyžamech a nemocničních pláštích. Šel jsem a byl jsem si vědom, že na mě všichni koukají a že dělám na vyčištěné podlaze blátivé šlápoty. Kolem se rojily řádové sestřičky. Zahnuli jsme za roh a zastavili jsme se. Na podlaze u stěny stály troje nosítka a za otevřenými dveřmi na konci chodby bylo světlo. Nosiči položili Angličana na zem. V otevřených dveřích se objevil doktor Čapek, celý zacákaný krví a s rukama v gumových rukavicích odtaženými od těla.

„Tak dalšího,“ řekl a profesor Stařec s druhým chlapem zvedli ze svých nosítek raněného a odnesli ho dovnitř. Ten druhý byl Jirka Hubálků, jeho otec byl ředitelem nemocnice. Posunuli jsme se s nosítkama dopředu. Jirka vylezl z operačního sálu, sebral prázdná nosítka a nějaké hadry, co ležely na nich, a šel proti mně.

„Ahoj,“ řekl jsem mu temně. Zdálo se, že mě nemůže poznat.

Šel jako náměsíčník a měl na tváři starostlivý výraz. Pak mě poznal.

„Nazdar,“ řekl.

„Pomáháš?“ řekl jsem.

Jirka mávl rukou.

„Čoveče,“ řekl, vzal mě za ruku a odtáhl mě trochu stranou od nosičů. „Pod' sem.“

„Copak?“

Jirka postavil nosítka k protější stěně a zalovil rukou v těch hadrech, co měl přes ruku. Poznal jsem, že to jsou ruské vojenské kalhoty, potřísněné krví.

„Podívej,“ řekl. „To měl ten Rusák v kapse.“ Vytáhl ruku a s tragickým mlčením ji otevřel. Ležely na ní dvoje hodinky a stříbrná tužka.

„Hm,“ řekl jsem. „A co?“

„Tak je to pravda,“ řekl Jirka ponuře.

„Co?“

„Tohle.“

„Ale co?“

„S těma hodinkama,“

„Nojo, sakra, ale co?“

„To, jak to psali v novinách.“

„Myslíš, že Rusové loupějí?“

„No. A že na Moravě už zabavují soukromej majetek.“

„Blbost,“ řekl jsem.

„A co je ťohle?“

„Pár blbostí, Bóže.“

„A co můžeš vědět, co bude, až se sem přiznou?“

„Jirko, neblázní.“

„Čoveče, já neblázním, ale nejrači bych se zdejch.“

„Ale chlape, cos čekal? Dyt' to sou vojáci, ne?“

„Ruský.“

„Všichni vojáci kradou. To máš válečnou kořist, že. Myslíš, že anglický vojáci nekradou? Nebo americký?“

„Víš, dyby jen kradli - „

„No a co myslíš?“

Jirka se na mě podíval zachmuřeně.

„Sou horší věci,“ řekl.

„Prosím tě,“ řekl jsem.

„Sou.“

„Nebud' fantastickéj.“

Jirka strčil hodinky do Rusákových kalhot a řekl:

„Já bych za nic moc nedal. Ahoj.“

„Ahoj,“ řekl jsem mu a Jirka bez dalších řečí odplul intimně osvětlenou chodbou dozadu. Ze dveří sálu vynesli někoho na nosítkách a ukázal se doktor Preisner v bílé čepičce a zakrvácený na břicho. Do sálu přisunuli dalšího. Moji chlapi poponesli Angličana až ke dveřím sálu. Zevnitř se přihnala sestřička a klekla si k Angličanovi.

„Tak kdepak vás bolí?“ zeptala se ho.

Angličan zavrtěl hlavou.

„To je Angličan,“ řekl jsem. Sestřička se na mě podívala a vypadala, jako že se mě bojí. Přehodil jsem si automat na záda. „Já vám budu překládat,“ řekl jsem.

„Zeptejte se ho, kde má bolesti,“ řekla sestřička.

„Where are you hurt?“ přeložil jsem to.

„I don't know. I can't move my arms,“ řekl Angličan chraptivě.

„Nemůže hejbat svejma rukama,“ řekl jsem.

„Aha,“ řekla sestřička. „Mohl byste mi pomoci ho svlíct?“

„Prosím,“ řekl jsem. Sestřička nadzvedla Angličanův trup a obratně s něho stahovala uniformu. Přidržel jsem jí ho. Rozepnula mu košili a svlíkla mu ji. Objevila se široká zarostlá prsa a v jejich porostu plechová destička na řetízku kolem krku. Pod oběma rameny byly dvě malé krvavé dírky.

„Vidíte?“ řekla sestřička.

„Ano,“ řekl jsem a sklonil jsem se nad Angličanem. „To je asi od automatu. Chytly ho akorát dvě za sebou.“

„Dalšího,“ ozval se hlas doktora Čapka. Chlapi zvedli nosítka s Angličanem a nesli je do sálu. Šel jsem za nima. Doktor Čapek se na mě podíval nepřátelsky.

„Vy sem - „ řekl.

„Já sem tlumočník, dybyste se potřeboval něco zeptat,“ skočil jsem mu do řeči.

„Já rusky umim,“ řekl doktor Čapek.

„To je Angličan.“

„Angličan?“ doktor Čapek povytáhl obočí. „Tak pojd'te,“ řekl, otočil se a já viděl, jak má na zádech knoflíčky operačního pláště narychlo a nepřesně pozapínané. Vevnitř byly dva operační stoly a nad oběma rozsvícená světla. U jednoho pracoval primář Preisner se sestřičkou, která u hlavy raněného kapala něco na narkotizační masku. Primář Preisner mu amputoval ruku v zápěstí. Instrumentářka stála z druhé strany a mlčky mu podávala nástroje. Otočil jsem se k prázdnému stolu. Chlapi položili nosítka na zem a zůstali stát. Dvě sestřičky zvedli Angličana na operační stůl a doktor Čapek se nad ním sklonil.

„Hm,“ řekl. „Dva průstřely pod klíční kostí. Posad'te ho.“

Sestřičky ho posadily. V Angličanových zádech byly dvě podobné dírky, po každé straně jedna.

„Musíme se na to podívat,“ řekl doktor Čapek a napřáhl ruku. Sestřička mu do ní dala nějaký přístroj. Doktor si ho přimáčkł na obličej a přiblížil se s ním k Angličanově hrudi. Byl to nějaký příruční rentgen nebo co. Doktor se chvíli díval na jednu stranu, pak na druhou. Potom odložil rentgen a řekl:

„Měl štěstí. Oba průstřely sou čistý.“

„To sem rád řekl jsem. Doktor Čapek na mě koukal a čekal. Řekl jsem:

„Budete mě eště potřebovat, pane doktore?“

„Myslím, že ne. Děkuju,“ řekl.

„Tak na shledanou. Sbohem,“ řekl jsem a vypadl jsem ze sálu a šel jsem těžce chodbou ven. Nemocní ve dveřích pokojů na mě zírali mlčky a poděšeně a já vypadl ven na zavlhlé dláždění vozovky před špitálem a přede mnou se rozklenula západní obloha s mráčky a barevným nebem. Slunce se už chýlilo k západu, vzduch byl chladný a svěží po dešti. Nadýchł jsem se ho zhluboka. Odněkud z dálky zaštekal kulomet. Napnul jsem uši. Z města se neslo tiché vrčení vzdálených tanků. Pak zazněla dělová rána a druhá. Několik kulometů začlo štekát přes sebe. Rozezvučelo se to hezky silně do jarního večera, i když to bylo někde daleko ode mě. A zase výstřely z děla. Rozhlídl jsem se po městě a pak jsem zabočil na ulici k Port Arthuru. Byla klidná a bez světel, ale od hranic se ozýval praskot střelby. Nový kulomet začal štekát. Střelba chvílemi ustávala a zase se zvedala v nových poryvech. Dal jsem se do klusu. Do tváře mi váł chladný vánek a cítil jsem se silný a nebezpečný. Utíkal jsem kolem Port Arthuru a dolů k pivováru, provázen jenom dusotem vlastních kroků na pozadí střelby. Obloha nad lesem na východě už temněla a koruny dubů a lip se vlnily v záři zapadajícího slunce. Po cestě od pivováru běželo několik postav. Podíval jsem se přes most k nádraží, ale temné postavy utíkaly oběma směry. U nádraží se zablesklo a zazněly výstřely. Vysoko nad hlavou mi hvízdla kulka. Otočil jsem se a rychle jsem se hnál k pivováru. Automat jsem svíral oběma rukama a uslyšel jsem zafičení další kulky kolem uší. U brány jsem zvolnil krok. Na dvoře byl zmatek. Hloučky poloozbrojených lidí pobíhaly sem a tam a viděl jsem, jak několik chlapů přelézá plot vzadu u lesa. Na vozovce formoval chlápek v uniformě kolísavou hrstku maníků s flintama. Slunce tu zakrývaly koruny kaštanů, takže pivovarský dvůr tonul ve stínu. Kolem mě přeběhl major Weiss bez čepice a v civilním raglánu. Někdo od brány řval vyděšeným hlasem: „Esmani jedou do pivováru!“ Jiné hlasy to nesly dál. Hemžení na dvoře se proměňovalo v dokonalý zmatek a na zemi se povalovaly hromádky odhozených pušek a panzrafastů. Šel jsem k hlavní budově a nevěděl jsem dobře, co dělat. Ze dveří se vyhrnulo několik manů a začli se cpát do auta u schodů. Poznal jsem pana Kaldouna, pana Krocana a pana Jungwirtha. Pak sebou auto škublo a rozejelo se do zmateného davu, až před ním lidi uskakovali na strany. Napadlo mě, že projdu skladištěm a schovám se v křoví na břehu řeky u mostu a počkám, až se to přežene. Přes most tank stejně nemůže jet, most na to není stavěný.

Šel jsem rychle podél stěny. Zběsilá střelba z města se blížila a pod nohama jsem měl naseto odhozených zbraní. Podivil jsem se, co jich už Němcům sebrali. A najednou jsem spatřil, jak se z malého okénka u chodníku někdo škrábe ven. Půlku těla měl už na chodníku a opíral se rukama o zem, aby vysoukal nohy. Zůstal jsem stát. Špinavá postava se vytáhla celá na chodník, zvedla se a otočila se obličejem ke mně. Na hlavě měla masaryčku. Byl to Přema. Přema! Masaryčku našikmo nasazenou nad špinavou tvář, začerněný od uhlí, s bílými bělmy v šeru. Přema! Pocítil jsem divoký nával radosti. To byl člověk pro mě! A teď to začne! „Ahoj, Přemo!“ vykřikl jsem. Přema mě poznal. „Ahoj! Co je? Kde sou Němci?“ „Jedou prej sem,“ cítil jsem pořád radost a stiskl jsem Přemovi obě ruce.

(Škvorecký, Josef: Zbabělci. Československý spisovatel, Praha 1958. s. 294–297.)